

ÂNJELA

Beati mortui, qui in Domino moriuntur.
Zorionekoak, Jaunagan illten direan illak.
Apokalipsi-an, XIV kap.-an, 13-en bers.^a

Ez dot tintarik edo ur baltzik bapere bear,
Begietatik odola darit gaur naikoa;
Utsik bear dot paper illun ta baita luma bat,
Labañearen aldean ondo zorroztua.

Gutziz biziro gaur eskribidu dagiztan berak
Garbiro nire barruan dana iragoten;
Nire damu au zelakoa dan mundu guztian,
Malko goriaz ipiñi eta leidu daiten.

Sabel au daukat laba bat legez gori goritan,
Garrak kanpora urten nai eta eziñ urten;
Ok egiten deust eztarrian ta larriak legez,
Suzko boladak asi bearko dot botaten.

Urten zaitzeze nire agotik suzko errekek,
Urten zaitzeze estuen estuz enadin ill,
Urten zaitzeze kolkoan zuek zaituedala,
Ito gura, ta ito eziñik ¡ai! gaur nabill!

Urten zaitzeze zuen beroak zergaitik naukan,
Topin bat legez *gar-gar-gar* oso irakiten;
Alan basoan, zelan echean, aiñ gichi oyan,
Atseden piskat gozetan bere ez deust isten.

Asteak doaz, asteak datoz; baña su onek,
Garren indarrik apurrik bere ez deust galtzen;
Iya mamiñok ezer ezta unetaraño,
Asirik daukat kiskaltzen naben gar au sartzen.

¡O! amodio benetakoa ze desbardiñak,
Direan zure aiñ egitada zurgarriak!
Len poztu eta, oraiñ tristetu egiten nozu,
¿Zelan al dozuz nigan kontrako gauza biak?

Gauza bi oneik eragiñ deustaz amodioak,
Azur usturik jarririk nauka igartua,
Jarririk nauka anka bakar bat oi dan erara,
Nai eta nai ez bear dodala makulua.

Jarririk nauka soldau eridu baten antzera,
Iñor bagarik leku urriñean non topauko;
Ongillaren bat, eta dei triste oneik entzunda
¿Norcho bait echat errukiturik azalduko?

Iñondik bere ez da izango nire zauri au,
Kurauko deustan biotz onen bat agertua?
¿Ai! ez ete jat norbait onuntza urreratuko,
Jagiko banaz luzatutera bere eskua?

Sorura zelai adore¹ бага jausia nago,
Nire lagunak bakarrik dira naibageak;
Nire echeko zurkulueta² ez da besterik,
Lenago berau zer izaten zan señalear.

¿Non da an argi egiten eban izar bizia?
Gaurko argi-gei danen aldean eguzkia?
Ogei eta bat urtean pasau amatau бага,
Bere garragaz ni argitzeko zan zuzia?

¿Non da beraren arpegi eder errañutsua?

(1) Adorea=balorea.

(2) Zurkuluak=zokoak.

Non da ak niri egiten eustan abegia?
 Non aren chera,¹ ongi-etorri ta ago gozoa,
 Eztia baño jausten echakon iturria?

¿Non da gureko egazti zuri ego-zabala?
 Chitacho biak euren barruan gordetako?
 ¿Non ama samur, eta apatza bere aingeru,
 Biak altzoan beso artean estutzeko?

¿Zer da gaur gure ezkaratz edo su ingurua?
 Kantu barriak egiten ziran tokichua?
 ¿Nora biurtu jaku kayola euskerazko au?
 ¿Zelan jarri da aiñ basamortu mututua?

¿Non da bertako arbola eder besangatsua?
 Kerizpetuten ebana bere echadia?
 ¿Zeñek girotu egingo gaitu uda errean,
 Garretan jagi egiten bada eguzkia?

¿Non da arako karidade dun andra andia?
 Gazte pobre ta billos tristeak jantziteko?
 ¿Zelan ichi dauz gaur emen bere zatiak deslai,²
 Len besterenak izaten zanak jasoteko?

¡O! zeinbat ume zurtzek beragan euken ama bat!
 Orain bereak zurkitutean ama baga,
 ¿Zer diñozue zeru gogorak ¿zer diñozue?
 ¿Alan saritu nai gaituzue, alan bada?

Au da ordaña, ¿au da eskerra? au alogera?
 Aingeru baten antzera bizi zanarentzat?
 ¿Nor izango da bere lekuan beste aingeru,
 Gordetzalla bat bere ume zurtz gaisoentzat?

Bakit, Anjela zeruak nai ta zelan egiñ zan,
 Jayo Aingeru Goardakoaren egunean;

(1) Cherea=cariño.

(2) Deslai=desanparoon.

Bakit, Abade Jaunak eutsala Aingeruaren,
Izenaz deitu, ura burura botatean.

Bakit, izen au loitu bagarik ebalako gorde,
Egitadakaz ebalako ak erakusten,
Alan ezpada itandu bedi auzo guztian,
Iya zer daben Anjelagaitik eranzuten.

Bera izan zan ume denporan pichi-lora bat,
Lirio zuri niri eskua emotean;
Gero izan zan Aingeru Goarda gure echean,
Eriotzeak korañeagaz jo artean.

¡O! zeñ ederto ak bete eban Aingeru lan au!
Niretzako zan bere betiko ardurea;
Nik ezingo dot lumaz ipiñi norañoko zan,
Bere biotzak niretzat eukan amorea.

Bera, izan zan gure echeko ondragarria,
Bera izan zan ni gordetako gaztelua,
Bera izan zan ekach mueta guztien kontra,
Buru gañean jarriten jatan ezkudua.

Bera, izan zan neu legez arte-eder zalea,
Bera liburu asko ebana irakurten;
Nire lumeak eskribietan ebazan letrak,
Berak zituzan borrau ta asko obetuten.

Bera, izan zan egia garbi, kantau nai badot,
Gauza askotan ni zuzentzeko irakasla;
Bera, izan zan tantai bat legez arech motzetan,
Anjela, andra askotan buruz jaso zana.

Agaitik ¿zeñek osatu leiket bere faltea?
¿Zeñek ornidu alboan ichi eustan utsa?
¿Ze garratza dan edan bearra kalizacho au,
Alano lagun bagarik ¿ze miñ alarguntza!

¿Nok lagun egiñ leiket urteten troka aiñ zakon,
 Sastraka baño bestetik ez dan onetatik?
 ¿Zegaitik alan largau ninduan neure usoak
 Iges egiñik moldau genduan abiatik?

¡O! ez bearra! odeyak kontra jagi jatazan,
 Onaztarri bat gure gelara jaurtigirik;
 Negu otzeko gaberdi baten ichi ninduen,
 Neure bizitza erdia zana ebagirik.

Ichi ninduen mendi zorrotzez inguratirik,
 Ichi ninduen ach arte baten chito preso;
 Ichi ninduen bide guztiak zarratu eta,
 Charrago dana begietatik itsu oso.

Ichi ninduen ontzi ausi ta orratz bagarik,
 Ichas asarre amorratuan illunpetan;
 Farol bat bere eziñ begiztau iñon nebala,
 Ezelan bere Euskal-erriko portuetan.

Ichi ninduen narru gorrian lotsaz billošik,
 Ichi ninduen biotz bikochau bakartua;
 Narras, lurrean, lorrinka, larri, garrasi baten,
 Eztarri danau jarri arrean zarratua.

Goyai laguntza eskatutera beartu nintzan,
 Baña len bigun jatazan achok gogorturik;
 Sortu, leortu, gortu, dollortu, danak egiñik,
 ¡Ai! batek bere ez eustan egin kausiñorik.

Izarrai gero poza eskatzen bildurtu nintzan,
 Bat jausi eta bertan zapaldu enengian;
 Bildurtu nintzan lurra uts einda bear nebala,
 Ondatu bere errayetako sutegian.

.

Jauna ¿enintzan neure Anjelaz betiko batu?
 Jauna, ¿eneutsan beretzat emon nik biotza?
 Jauna, ¿beragaz bat-bat nintzan ta batera illik
 Zelan ez dogu bardin guk igo Zuganuntza?

¿Ausaz enintzan Jauna, ni jayo Anjela legez?
 ¿Zu gozetako beti betiko urtietan?
 ¿Jausiko naz ni agiñ kurrişken lekuetara?...
 Ez ene Jauna artu naizu zeuk besoetan.

Gorde naizu zeuk Jauna, betseña¹ oi dan erara,
 Ezkutau naizu, zuk zeure beso zabalagaz;
 Jarri naizu zuk, zeuk gura dozun orduren baten,
 Goiko Errian gozau zaidazan Anjelagaz.

¡Ai! bitartean; baña baneki baso işill bat,
 Bertan egiñik chabola chiki barri baten;
 Neure emazte, neure zatia, len zanagaitik;
 Negar malkoak utsik edanaz bizi naiten.

Anche bai, pozik emongo neukez ordu luzeak,
 Gogoratuten nik Anjelaren birtuteak;
 ¡An bai, egunak emongo neukez irakurriaz,
 Ichi eustazan gomutagarri aiñ luzeak!

¡An bai, beraren espirituak ninduke poztu,
 Egingo gabaz lotan nagola amesetan;
 Agertuagaz edurra baño zuriagorik,
 Kontauko leuskit zelan bizi dan zeruetan!

FELIPE ARRESE TA BEITIA.

Ochandion 1894-ko Aprillean.

(1) Betseña=pupila.